

บทที่ 3

สถานการณ์และปัญหาของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

3.1 บทนำ

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะนอกจากจะเป็นอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการผลิตวัตถุดิบและชิ้นส่วนให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องขนาดใหญ่ และเป็นแหล่งรองรับการจ้างงานที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนแรงงานทั้งหมดในภาคอุตสาหกรรมแล้ว ยังมีจำนวนโรงงานที่มากกว่า 120,000 โรง (ประมาณร้อยละ 98 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศ) และตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งยังช่วยบรรเทาปัญหาความแออัดจากการเติบโตของสังคมเมือง กระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค และเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นด้วย แต่ที่ผ่านมาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางการเท่าที่ควร และต้องประสบกับปัญหาอย่างมากในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน ปัญหาการผลิต และการตลาดจนทำให้ผู้ประกอบการหลายรายต้องหยุดการผลิตชั่วคราว หรือบางรายถึงขั้นต้องปิดกิจการ อย่างไรก็ตาม นับแต่ช่วงกลางปี 2541 เป็นต้นมา ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น และได้ผลักดันให้มีพระราชบัญญัติรองรับการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 รวมทั้งยังได้มีมาตรการเร่งด่วนในด้านการเงินออกมาสนับสนุนอีกด้วย

3.2 ความหมายและเกณฑ์กำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2.1 ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

“วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 หมายถึง กิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ และกิจการค้าส่งและค้าปลีก หรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศ

กิจการผลิตสินค้า หมายความว่าครอบคลุมถึง การผลิตที่เป็นลักษณะของการประกอบการอุตสาหกรรมทุกประเภท โดยความหมายที่เป็นสากลของการผลิตคือการเปลี่ยนรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ด้วยเครื่องจักรกล หรือเคมีภัณฑ์ โดยไม่คำนึงว่างานนั้นทำโดยเครื่องจักรหรือด้วยมือ ทั้งนี้กิจการผลิตสินค้าในที่นี้รวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอย่างง่ายที่มีลักษณะเป็นการอุตสาหกรรม การผลิตที่มีลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชน และการผลิตที่เป็นการประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือนด้วย

กิจการบริการ หมายความว่าครอบคลุมถึง การศึกษา การสุขภาพ การบันเทิง การขนส่ง การก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ การโรงแรมและที่พัก การภัตตาคาร การขายอาหาร การขายเครื่องคัมของภัตตาคารและร้านอาหาร การให้บริการเช่าสิ่งบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ การให้บริการส่วนบุคคล บริการในครัวเรือน บริการที่ให้กับธุรกิจ การซ่อมแซมทุกชนิด และการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว

กิจการค้าส่งและค้าปลีก หมายถึง การให้บริการเกี่ยวกับการค้า โดยที่การค้าส่ง หมายถึง การขายสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้แก่ ผู้ค้าปลีก ผู้ใช้ในงานอุตสาหกรรม งานพาณิชย์กรรม สถาบันผู้ใช้งานวิชาชีพ และรวมทั้งการขายให้แก่ผู้ค้าส่งด้วยตนเอง ส่วนการค้าปลีก หมายถึง การขายโดยไม่มี การเปลี่ยนรูปสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้กับประชาชนทั่วไปเพื่อการบริโภค หรือการใช้ประโยชน์เฉพาะส่วนบุคคลในครัวเรือน การค้าในที่นี้มีความหมายรวมถึง การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนการซื้อขาย สถาบันบริการน้ำมัน และสหกรณ์ผู้บริโภค

3.2.2 เกณฑ์กำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เกณฑ์กำหนดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามประกาศ กฎกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 โดยใช้จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวร ไม่รวมที่ดินของวิสาหกิจ และให้ถือจำนวนการจ้างงาน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์กำหนด ดังนี้

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์กำหนดวิสาหกิจขนาดย่อม

ประเภทกิจการ	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
ผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50
บริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50
ค้าส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50
ค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30

ที่มา : ร่างกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ณ วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2545

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์กำหนดวิสาหกิจขนาดกลาง

ประเภทกิจการ	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
ผลิตสินค้า	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
บริการ	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
ค้าส่ง	26-50	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 100
ค้าปลีก	16-30	เกินกว่า 30 แต่ไม่เกิน 60

ที่มา : ร่างกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ณ วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2545

3.3 ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อระบบเศรษฐกิจไทย

3.3.1 ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการเป็นรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน และเน้นกลไกหลักในการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น มีบทบาทที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยในหลายๆด้าน ได้แก่

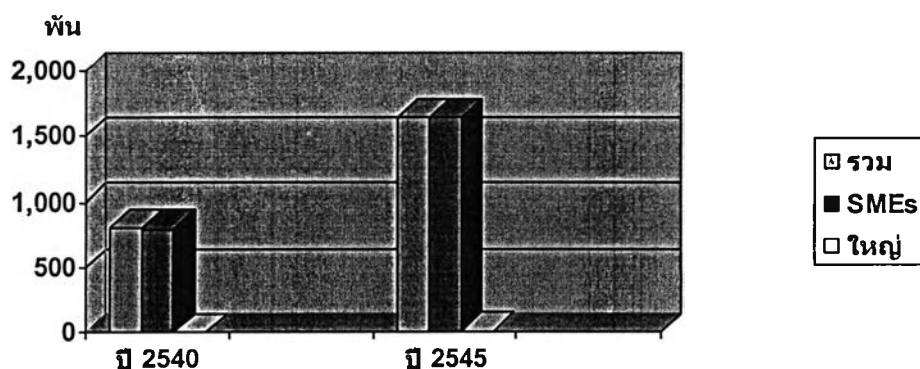
- 1) ก่อให้เกิดการจ้างงาน
- 2) เป็นจุดกำเนิดของผู้ที่สนใจจะลงทุนเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ เนื่องจากกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้เงินทุนไม่สูงและมีความเสี่ยงน้อยกว่าการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

- 3) เป็นแหล่งฝึกอาชีพของแรงงานประเภทต่างๆ ซึ่งสามารถฝึกฝนเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง
- 4) ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับกิจการขนาดใหญ่หรือกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 5) เพิ่มมูลค่าให้วัตถุดิบในประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรในประเทศเป็นหลัก
- 6) สร้างรายได้ให้ประเทศ โดยเฉพาะจากภาคการผลิตเพื่อการส่งออกและภาคการท่องเที่ยว
- 7) ป้องกันการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมช่วยทำให้เกิดการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจและการแข่งขันที่เป็นธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม

3.3.2 จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากรายงานผลการสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าวิสาหกิจรวมทั้งหมดของประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 1,645,530 ราย เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2540 จำนวน 842,329 ราย หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.23 ต่อปี ในจำนวนนี้ เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 1,639,427 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 99.63 ของวิสาหกิจรวมทั้งประเทศ เพิ่มขึ้น 840,394 ราย จากปี พ.ศ.2540 ซึ่งมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งสิ้น จำนวน 799,033 ราย และสำหรับวิสาหกิจขนาดใหญ่ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนทั้งสิ้น 6,103 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 0.37 ของวิสาหกิจรวมทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี 2540 ซึ่งมีจำนวน 4,168 ราย

ภาพที่ 3.1 จำนวนและสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2540 และ ปี2545

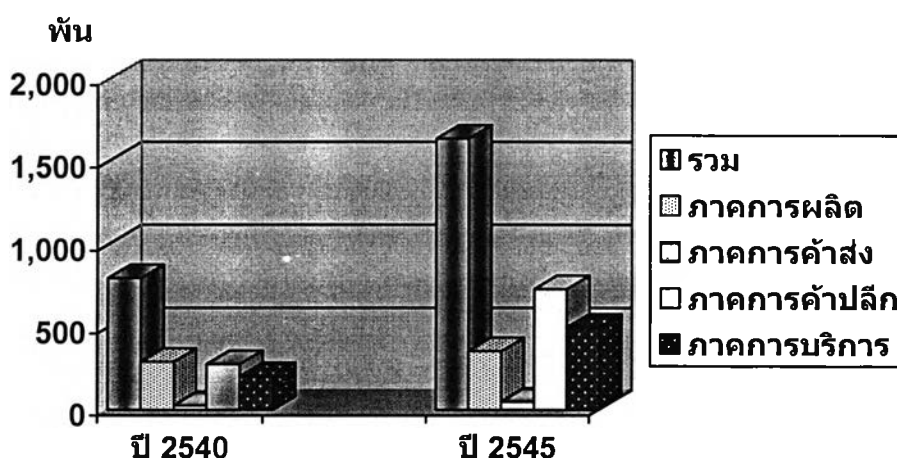
ที่มา : รายงานการสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2540 และรายงานสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ ปี 2545
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.3.3 จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำแนกตามลักษณะของวิสาหกิจ

ในปี พ.ศ.2545 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าปลีก เป็นวิสาหกิจที่มีจำนวนมากที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 732,593 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.69 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด รองลงมาเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการบริการ มีจำนวนทั้งสิ้น 500,970 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.56 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคการผลิต และวิสาหกิจภาคการค้าส่ง มีจำนวน 356,806 ราย และ 49,058 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.76 และ 2.99 ตามลำดับ

ภาพที่ 3.2 จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแยกตามลักษณะวิสาหกิจ ปี 2540 และ ปี 2545

ที่มา : รายงานการสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2540 และรายงานสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ ปี 2545
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.3.4 บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ในปี 2545 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกประเภททั่วประเทศ ได้ทำการผลิตสินค้าและบริการให้กับระบบเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เท่ากับ 2,112,934 ล้านบาท เทียบกับ GDP รวมของประเทศ 5,430,455 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.91 เทียบกับ พ.ศ. 2544 ซึ่งผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีมูลค่า 2,016,754 ล้านบาท หรือร้อยละ 39.36 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งหมด

สาขาเศรษฐกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีมูลค่าการผลิตสูงสุด คือ สาขาการบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงบริการทุกประเภทที่ผลิตโดยวิสาหกิจเอกชน ไม่รวมบริการของภาครัฐเป็นการบริหารประเทศ การศึกษาสาธารณสุข เป็นต้น โดยมูลค่า GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสาขาบริการปี 2545 เท่ากับ 724,934 ล้านบาท หรือร้อยละ 13.35 ต่อ GDP รวมทั้งหมดรองลงมา คือ สาขาการค้าส่งและปลีก 665,448 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.25 ต่อ GDP รวม สำหรับภาคการผลิตมูลค่า GDP ของ SMEs มีค่าเท่ากับ 537,072 ล้านบาท เทียบเป็นร้อยละ 9.89 ต่อ GDP รวม อย่างไรก็ตาม ในการผลิตภาคเกษตรที่มีมูลค่า GDP 544,877 ล้านบาทนั้น ในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งประมาณ 72,000 ล้านบาท เป็นผลผลิตการแปรรูปผลิตผลเกษตรอย่างง่าย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมอยู่ด้วยแต่ในระบบการประมวลบัญชีประชาชาติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือว่ารวมอยู่ในภาคเกษตรของประเทศ

ตารางที่ 3.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พ.ศ. 2541-2545

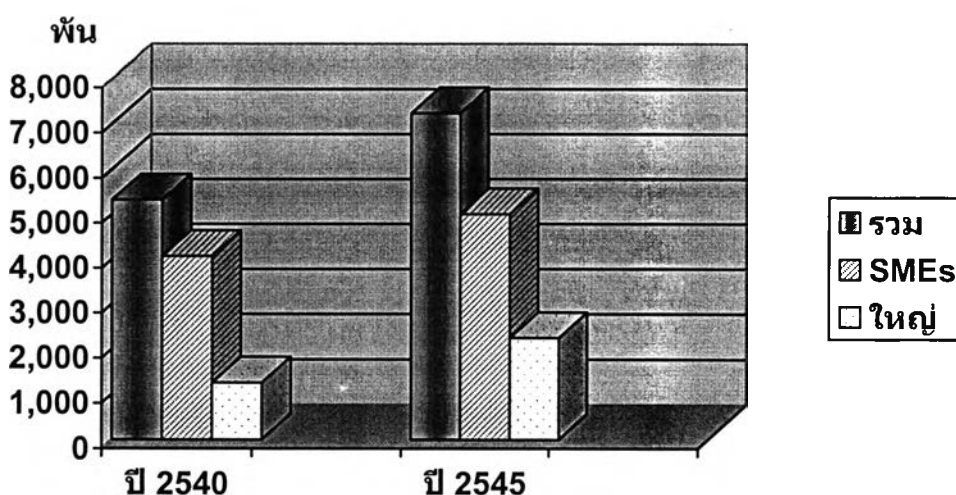
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ล้านบาท)	2541	2542	2543	2544	2545
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของการเกษตร	564,879	502,826	510,985	532,084	544,877
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	1,750,706	1,825,493	1,956,673	2,016,754	2,112,934
การเมืองแร่	41,998	44,382	57,201	62,960	66,973
การผลิต (อุตสาหกรรม)	388,910	414,458	468,156	493,809	537,072
การก่อสร้าง	130,867	122,204	110,383	111,880	118,508
การค้าส่งและค้าปลีก	609,971	618,131	656,167	659,737	665,448
การบริการ	578,960	626,318	664,766	688,368	724,934
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดใหญ่และอื่นๆ	2,324,261	2,308,750	2,448,847	2,574,580	2,772,644
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	4,639,847	4,637,069	4,916,505	5,123,418	5,430,455
สัดส่วนเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ)					
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของการเกษตร	12.17	10.84	10.39	10.39	10.03
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	37.73	39.37	39.80	39.36	38.91
การเมืองแร่	0.91	0.96	1.16	1.23	1.23
การผลิต (อุตสาหกรรม)	8.38	8.94	9.52	9.64	9.89
การก่อสร้าง	2.82	2.64	2.25	2.18	2.18
การค้าส่งและค้าปลีก	13.15	13.33	13.35	12.88	12.25
การบริการ	12.48	13.51	13.52	13.44	13.35
ผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดใหญ่และอื่นๆ	50.09	49.79	49.81	50.25	51.06
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : ข้อมูล 2541-2543 ได้จากผลการศึกษาเบื้องต้นของสำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนข้อมูลปี 2544-2545 ได้จากการประมาณการโดยวิธี Shift and Share

3.3.5 การจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ปี พ.ศ. 2545 วิสาหกิจรวมทั้งหมดของประเทศไทย มีจำนวนการจ้างงานรวมทั้งสิ้น 7,234,022 คน เป็นการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 4,990,217 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 68.98 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ เทียบกับปี 2540 ที่มีจำนวนการจ้างงานรวม 5,313,370 คน โดยเป็นการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 4,057,595 คน การจ้างงานโดยรวมเพิ่มขึ้น 1,920,652 คน การจ้างงานโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น 932,622 คน สำหรับวิสาหกิจขนาดใหญ่ ในปี พ.ศ.2545 มีจำนวนการจ้างงานทั้งสิ้น 2,243,805 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.02 ของการจ้างงานรวมของวิสาหกิจรวมทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจำนวน 988,050 คน จากปี 2540

ภาพที่ 3.3 จำนวนการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2540 และ ปี 2545

ที่มา : รายงานการสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2540 และรายงานสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ ปี 2545
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.3.6 การส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากตารางที่ 3.4 แสดงให้เห็นถึงสถิติการส่งเสริมการลงทุนปี 2545 โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการออกบัตรส่งเสริมการลงทุนจำนวน 573 ราย ซึ่งแบ่งเป็นโครงการที่มีคนไทยถือหุ้น 100% จำนวน 167 ราย โครงการต่างชาติถือหุ้น 100% จำนวน 211 ราย และโครงการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างชาติ จำนวน 195 ราย โดยมีเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 91,582 ล้านบาท และมีการจ้างงานรวม 35,492 คน

ตารางที่ 3.4 สรุปสถิติการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2545

การออกบัตรส่งเสริมการลงทุน	วิสาหกิจขนาดย่อม	วิสาหกิจขนาดกลาง	SMEs
จำนวนราย	264	309	573
โครงการคนไทยถือหุ้น 100% (ราย)	79	88	167
โครงการต่างชาติถือหุ้น 100% (ราย)	119	92	211
โครงการร่วมทุนไทยและต่างชาติ (ราย)	111	84	195
เงินลงทุน (ล้านบาท)	66,640	24,942	91,582
การจ้างงาน (คน)	27,565	7,927	35,492

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากตารางที่ 3.5 จำแนกการออกบัตรตามประเภทกิจการ แสดงให้เห็นว่า มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทุกประเภทผลิตภัณฑ์ จำนวน 570 ราย โดยมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเภทกิจการผลิตโลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ได้รับการออกบัตรมากที่สุด จำนวน 155 ราย รองลงมาได้แก่ กิจการประเภทเกษตรกรรมและผลิตผลทางการเกษตร จำนวน 116 ราย และกิจการประเภทอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 106 ราย ตามลำดับ โดยมีกิจการประเภทเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นพื้นฐาน มีจำนวนการออกบัตรน้อยที่สุดเป็นจำนวน 8 ราย

ตารางที่ 3.5 จำนวนเงินลงทุน การจ้างงาน ของ SMEs จำแนกตามผลิตภัณฑ์ปี 2545

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนราย			เงินลงทุน (ล้านบาท)			การจ้างงาน (คน)		
	ย่อม	กลาง	SMEs	ย่อม	กลาง	SMEs	ย่อม	กลาง	SMEs
เกษตรกรรมและผลิตผลทางการเกษตร	41	75	116	3,955	14,547	18,502	1,317	8,173	9,490
เหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นพื้นฐาน	3	5	8	273	1,357	1,630	83	600	683
อุตสาหกรรมเบา	14	19	33	744	1,068	1,812	350	2,234	2,584
ผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักร และอุปกรณ์	86	69	155	6,074	12,529	18,603	2,344	6,815	9,159
อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า	54	52	106	2,341	7,843	10,186	1,459	5,516	6,975
ผลิตภัณฑ์กระดาษและพลาสติก	31	28	59	1,490	14,428	15,916	766	2,457	3,223

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนราย			เงินลงทุน (ล้านบาท)			การจ้างงาน (คน)		
	ย่อม	กลาง	SMEs	ย่อม	กลาง	SMEs	ย่อม	กลาง	SMEs
บริการและ สาธารณูปโภค	80	16	96	10,065	14,867	24,932	1,608	1,770	3,378
รวม	309	264	570	24,941	66,640	91,581	7,927	27,565	35,492

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

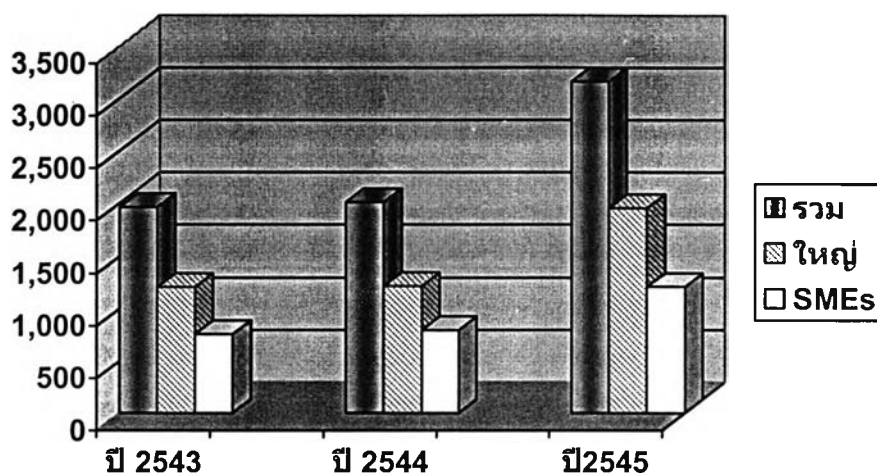
เงินลงทุนในการประกอบผลิตภัณฑ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการลงทุนในทุกกิจการรวมทั้งสิ้น จำนวน 91,581 ล้านบาท โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกิจการบริการและสาธารณูปโภคมีเงินลงทุนสูงสุด จำนวน 24,932 ล้านบาท รองลงมาได้แก่กิจการประเภทผลิตโลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีเงินลงทุน จำนวน 18,603 ล้านบาท และกิจการประเภทเกษตรกรรมและผลผลิตทางการเกษตรมีการลงทุนรองลงมาเป็นลำดับที่ 3 ด้วยเงินลงทุนจำนวน 18,502 ล้านบาท โดยกิจการประเภทเหมืองแร่เซรามิกส์ และโลหะขั้นพื้นฐาน มีเงินลงทุนน้อยที่สุดจำนวน 1,068 ล้านบาท

ในด้านการจ้างงาน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทเกษตรกรรม และผลผลิตทางการเกษตรมีการจ้างงานสูงสุด จำนวน 9,490 คน รองลงมาได้แก่ กิจการประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ มีการจ้างงาน จำนวน 9,159 คน และกิจการประเภทอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้ามีการจ้างงาน จำนวน 6,975 คน ตามลำดับ โดยกิจการประเภทเหมืองแร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นพื้นฐาน มีการจ้างงานน้อยที่สุด จำนวน 683 คน จากการจ้างงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมทุกประเภทผลิตภัณฑ์ จำนวน 35,492 คน

3.3.7 มูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในปี พ.ศ. 2545 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย มีมูลค่าประมาณ 1,209,303 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.22 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวม แม้ว่าสัดส่วนนี้มีการปรับตัวเล็กน้อยเมื่อเทียบกับ ร้อยละ 39.47 ในปี 2544 แต่มูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าการส่งออกปี 2545 จำนวน 1,209,303 ล้านบาท เทียบกับปี 2544 จำนวน 793,760 ล้านบาท และปี 2543 จำนวน 754,787 ล้านบาท ตามลำดับ

ภาพที่ 3.4 มูลค่าและสัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2543-2545

ที่มา : กรมศุลกากร

ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากตารางที่ 3.6 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าการส่งออกของ SMEs ภาคการผลิตในปี 2545 สินค้าส่งออกที่สำคัญของ SMEs 5 อันดับแรก ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกรวมกันมากเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.85 ของสินค้าอุตสาหกรรมรวม หรือประมาณ 651,288 ล้านบาท ประกอบด้วย อุตสาหกรรมประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ประมาณ 209,091 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.29 ของมูลค่าการส่งออกของ SMEs รวม อันดับที่สอง ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 166,596 ล้านบาท (ร้อยละ 13.78) อันดับที่สาม ได้แก่ อุตสาหกรรมพลาสติก มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 95,504 ล้านบาท (ร้อยละ 7.90) อันดับที่สี่ ได้แก่ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 92,419 ล้านบาท (ร้อยละ 7.64) และอันดับที่ห้า ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง มูลค่าการส่งออกประมาณ 87,676 ล้านบาท (ร้อยละ 7.25)

ตารางที่ 3.6 มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2543-2545

ประเภทอุตสาหกรรม	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	สัดส่วน (ร้อยละ)
1. อาหารกระป๋องและแปรรูป	44,878.59	53,374.58	82,705.03	6.84
2. เครื่องดื่ม	2,223.83	2,964.81	4,463.62	0.37
3. สิ่งทอ	108,412.28	117,946.37	166,596.16	13.78
4. อัญมณีและเครื่องประดับ	44,874.22	56,369.44	92,419.35	7.64
5. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	149,914.55	131,254.71	209,091.94	17.29
6. เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน	22,183.79	23,799.18	39,273.82	3.25
7. ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	14,889.56	16,767.94	27,633.40	2.29
8. เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	29,907.81	27,826.27	41,042.42	3.39
9. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	56,838.48	59,746.55	95,504.84	7.90
10. เคมีภัณฑ์	33,929.84	30,817.92	47,181.81	3.90
11. รองเท้าและชิ้นส่วน	10,847.69	12,674.94	15,918.47	1.32
12. หนังสือ ผลิตภัณฑ์หนังสือและเครื่องใช้เดินทาง	5,085.79	7,489.69	11,858.71	0.98
13. ผลิตภัณฑ์ยาง	53,118.47	50,969.54	87,676.63	7.25
14. เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารในครัวและบ้านเรือน	3,651.75	3,845.54	5,035.07	0.42
15. ยานพาหนะอุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	18,955.84	41,606.63	49,513.97	4.09
16. กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ	10,162.56	10,068.03	14,251.50	1.18
17. เครื่องจักรและส่วนประกอบและแม่พิมพ์แบบหล่อโลหะ	2,099.84	2,363.95	3,847.77	0.32
18. ดอกไม้ ใบไม้ และต้นไม้ประดิษฐ์	2,120.28	2,164.44	2,875.70	0.24
19. ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์	5,342.21	5,598.89	7,586.01	0.63
20. สินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆ	135,350.17	136,111.55	204,827.98	16.94
รวม	754,787.56	793,760.96	1,209,303.71	100.00

ที่มา : กรมศุลกากร

ประมวลโดย : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษารูปร่างขนาดกลางและขนาดย่อม เฉพาะที่อยู่ในภาคการผลิต หรือที่เรียกว่าอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้น ดังนั้นในส่วนต่อไปนี้จะมีการวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย และบทบาทของภาครัฐในการสนับสนุนอุตสาหกรรมดังกล่าว

3.4 ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ที่ผ่านมาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย แม้ว่าจะมีจำนวนมากแต่ขาดการพัฒนาและดูแลจากภาครัฐอย่างจริงจัง จึงประสบปัญหาสำคัญแทบจะทุกด้าน ทั้งที่เป็นปัญหาในระยะปัจจุบัน และในระยะต่อไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาในระยะปัจจุบัน	ปัญหาในระยะปานกลาง	ปัญหาในระยะยาว
<p>ด้านการตลาด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความต้องการสินค้าลดลงมากตามภาวะเศรษฐกิจถดถอย เพราะพึ่งพาดตลาดภายในประเทศเป็นหลัก ทั้งกิจการที่ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและกิจการที่ผลิตสินค้าขั้นกลางตามใบสั่งซื้อจากกิจการขนาดใหญ่ - ตลาดยังแคบเพราะขาดข้อมูลด้านอุปสงค์ในสินค้าที่ตนผลิต - ไม่สามารถปรับราคาสินค้าเพิ่มขึ้นเท่าต้นทุนที่สูงขึ้น เพราะมีอำนาจต่อรองน้อย <p>ด้านสภาพคล่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนหมุนเวียน <p>ขาดเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมากและเสียดอกเบี้ยสูง เพราะเงินทุนหมุนเวียนมักมาจากวงเงินกู้เบิกเกินบัญชี (OD) จากธนาคารพาณิชย์ และสินเชื่อจากบริษัทเงินทุน (รวมกันมีสัดส่วนประมาณ 60%) และสินเชื่อทางการค้า (trade credit) (20%) การที่สถาบันการเงินไม่ยอมปล่อยสินเชื่อและกิจการขนาดใหญ่มีปัญหาการระบายสินค้า และเรียกเก็บเงินจาก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการมีโอกาสดำเนินค้าในท้องตลาดโดยตรงได้น้อย เนื่องจากเป็นการผลิตตามใบสั่งซื้อที่มีความแน่นอน <p>- กิจการจำนวนมากยังเข้าถึงแหล่งสินเชื่อในระบบได้น้อย เพราะสถาบันการเงินขาดความเชื่อถือในผลประกอบการ และขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การแยกตัวออกเป็นอิสระจากบริษัทขนาดใหญ่และการวางสินค้าในตลาดอย่างเป็นระบบคงไม่เกิดถ้าปราศจากการรวมตัวเพื่อลดต้นทุนการจัดการทางการตลาด

ปัญหาระยะปัจจุบัน	ปัญหาระยะปานกลาง	ปัญหาระยะยาว
<p>ลูกค้าได้ซ้ำ จึงส่งผลกระทบต่อ กิจการขนาดกลางและขนาดย่อมด้วย</p> <p>- เงินลงทุน</p> <p>- การเข้าถึงแหล่งเงินทุนระยะ ยาวลำบาก ทำให้ขาดแคลนเงินทุนเพื่อ ใช้ในการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี</p> <p>- มีการกั๊ยืมเงินเกินตัวและไม่มี วินัยในการใช้เงิน</p> <p>ด้านการผลิต</p> <p>- ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งวัตถุดิบ ค่าน้ำและค่าไฟ และมีปัญหาการขาด แคลนวัตถุดิบบางประเภท เช่น อุตสาหกรรมอาหารกระป๋องต้อง นำเข้าแผ่นเหล็กชุบตีบุกสำหรับการทำ กระป๋อง หรือขาดแคลนวัตถุดิบ</p> <p>- โครงสร้างภาษีวัตถุดิบมีความ ไม่เหมาะสม</p> <p>- การผลิตใช้เทคโนโลยีขั้นต้นที่ ไม่ซับซ้อน ทำให้สินค้ายังมีคุณภาพต่ำ ถ้าเป็นกิจการที่รับคำสั่งซื้อจากกิจการ ขนาดใหญ่จะใช้วิธีการผลิตตามที่ กำหนดมาไม่สามารถพัฒนา เทคโนโลยีของตนเองได้</p> <p>ด้านการจัดการ</p> <p>- ยังยึดติดกับการบริหารจัดการ แบบครอบครัว และขาดการจัดทำ บัญชีที่เป็นระบบ ทำให้สถาบัน การเงินขาดความเชื่อถือและไม่ สามารถระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์</p>	<p>เงินทุนส่วนใหญ่มาจาก สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เน้นการ สนับสนุนด้านวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการ</p> <p>กิจการจำนวนมากที่มีได้เป็น อุตสาหกรรมสนับสนุนให้แก่กิจการ ขนาดใหญ่ ขาดการพัฒนาเทคนิคการ ผลิต เพราะไม่มีตลาดที่แน่นอนรองรับ ผลผลิต</p> <p>- ขาดการส่งเสริมการผลิตจาก ภาครัฐอย่างเพียงพอและทั่วถึง</p> <p>- หน่วยงานทางการที่สนับสนุน การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตยังให้ บริการได้น้อยมาก ไม่เพียงพอกับ ความต้องการทั้งในด้านจำนวนกิจการ และสาขาการผลิต</p>	<p>ยังขาดการสนับสนุนอย่าง จริงจังจากแหล่งเงินทุนในระบบ เพราะเห็นผลช้าและผลตอบแทนต่ำ เมื่อเทียบกับการสนับสนุนกิจการ ขนาดใหญ่</p> <p>- การพัฒนาฝีมือแรงงานและ เทคโนโลยีไม่เกิดขึ้นเพราะ ผลตอบแทนจากการพัฒนาไม่แน่นอน เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานบ่อย ทำให้ต้นทุนในการพัฒนาสูงและขาด วิสัยทัศน์</p>

ปัญหาระยะปัจจุบัน	ปัญหาระยะปานกลาง	ปัญหาระยะยาว
<p>ด้านการส่งออก</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปัญหาขาดตู้ container รวมทั้งขั้นตอนในการส่งออกยุ่งยาก และการคืนภาษียังล่าช้า - กิจการจำนวนมากยังเป็นการส่งออกทางอ้อม (Indirect Export) เนื่องจากปัญหาด้านการตลาดและคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐานสากล ขาดสินเชื่อเพื่อการส่งออก และขาดอำนาจการต่อรอง <p>ด้านอื่นๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการส่งเสริมให้หน่วยงานของทางการหันมาใช้สินค้าไทย - ขาดแคลนแรงงานฝีมือที่ชำนาญงาน เพราะมักโยกย้ายไปสู่โรงงานขนาดใหญ่ที่มีค่าจ้างสูงกว่า 	<ul style="list-style-type: none"> - อุตสาหกรรมขนาดย่อมยังคงขาดศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก ถ้าปราศจากความช่วยเหลืออย่างจริงจังจกภาครัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และขยายตลาดส่งออก

ปัญหาสำคัญที่กล่าวนี้ ส่งผลให้ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมด้อยกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โดยเปรียบเทียบ ดังนั้นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจึงจำเป็นต้องปรับตัวในแทบทุกด้านการเงิน เทคโนโลยี การตลาด ตลอดจนความรู้และทักษะอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย เพราะจะหวังพึ่งความช่วยเหลือจากสถาบันเอกชนนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและย่อมไม่สามารถให้ผลตอบแทนเชิงพาณิชย์ที่จูงใจเพียงพอ

3.5 การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผ่านมา

ในระบอบที่ผ่านมามี อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ได้รับความสนใจจากทางการอย่างจริงจังเช่นในปัจจุบัน ขาดหน่วยงานที่กำกับดูแลให้การสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างครบวงจร ไม่มีฐานข้อมูลเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เช่น โครงสร้างและฐานะทางการเงินของ

ผู้ประกอบการ ความต้องการใช้สินเชื่อ เป็นต้น ไม่มีคำนิยามความหมายของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ใช้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้การประสานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เป็นไปได้ลำบากและไม่สามารถประเมินสถานการณ์และศักยภาพของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่แท้จริงได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมก็มิได้ถูกละเลยโดยสิ้นเชิง ได้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง และมีหน่วยงานที่มีบทบาทสนับสนุนด้านการเงินแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม พอสรุปได้ดังนี้

- 1) สถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้แก่ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) โดยบอย. ให้บริการสินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน 50 ล้านบาท และมีวงเงินกู้ตั้งแต่ 5 แสน ถึง 25 ล้านบาท และ บสย. ให้บริการค้ำประกันสินเชื่อแก่กิจการอุตสาหกรรมที่มีขนาดสินทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท
- 2) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ให้บริการสินเชื่อแก่อุตสาหกรรมทุกขนาด สำหรับการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมก็มีการบริการโดยสามารถเลือกใช้บริการจากแหล่งเงินทุนต่างๆ ของบริษัท อาทิ ความช่วยเหลือทางการเงินของ ธปท. หรือแหล่งเงินกู้อื่นๆ
- 3) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เป็นการให้ความอนุเคราะห์ทางการเงินด้วยการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินผ่านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทและบอย. ตามระเบียบ ตามระเบียบการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
- 4) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรายย่อยในวงเงินรายละไม่เกิน 500,000 บาท โดยให้กู้ผ่านสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หรือศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีปรากฏว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้ผู้ประกอบการไม่ได้มาใช้บริการทางการเงินที่มีอยู่เท่าที่ควร ประกอบกับข้อจำกัดของสถาบันเหล่านี้ที่ไม่ได้มีสาขากระจายอยู่ในทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ สำหรับการบริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์โดยผ่านระเบียบความช่วยเหลือทางการเงินของ ธปท. ก็มี

ผู้ประกอบการมาใช้บริการน้อย เนื่องจากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ ความเป็นไปได้ของโครงการ อัตราดอกเบี้ย สภาพคล่องของธนาคาร และความสะดวกในการดำเนินงาน เป็นต้น กอปรกับผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า ธปท. มีการให้ความอนุเคราะห์ทางการเงินแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามระเบียบดังกล่าว

3.6 ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ที่ผ่านมาการสนับสนุนของภาครัฐที่มุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small Medium Industries :SMIs) เท่านั้น มิได้รวมถึงผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคธุรกิจอื่นๆ ซึ่งรวมเรียกว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises:SMEs) อย่างไรก็ตาม นโยบายและมาตรการของรัฐในปัจจุบันจะครอบคลุมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วย เนื่องจากปัญหาการขาดสภาพคล่อง ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน และขาดการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการให้มีคุณภาพดีได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด จัดเป็นปัญหาที่สำคัญมากของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายและมาตรการช่วยเหลือไว้หลายประการ ดังนี้

3.6.1 นโยบายและมาตรการของภาครัฐ

3.6.1.1 ความช่วยเหลือทางการเงิน

1) เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติมาตรการเร่งด่วนทางการเงิน คือ เพิ่มวงเงินปล่อยสินเชื่อ และวงเงินค้ำประกันจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจในปี 2542 แก่ SMEs ที่ยังไม่ได้เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) แต่ไม่สามารถขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้ หรือ SMEs ที่ต้องการสินเชื่อเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่เดิม (refinance) หรือในกรณีที่เริ่มเป็น NPLs ในระยะ 3-6 เดือน เพราะขาดสภาพคล่องจะพิจารณาให้สินเชื่อใหม่หลังจากที่ประណอมหนี้กับสถาบันการเงินเรียบร้อยแล้ว โดยมีวงเงินสินเชื่อรวม 35,000 ล้านบาท และเงินค้ำประกันสินเชื่อ 500 ล้านบาท

สำหรับวงเงินกู้ของ ธปท. เป็นการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินผ่านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัท และ บอช. (ตามระเบียบการให้ความอนุเคราะห์ทางการเงินของ ธปท. แก่ผู้ประกอบการในภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ) โดยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2542 ธปท.

ได้ขยายความอนุเคราะห์ทางการเงินตามระเบียบการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ครอบคลุมถึงกิจการอุตสาหกรรมขนาดกลางที่มีสินทรัพย์ถาวรมากกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาทด้วย โดยรพท. จะรับซื้อตั๋ว ผ่านสถาบันการเงินในอัตราร้อยละ 60 ของจำนวนเงินในตั๋ว คิดดอกเบี้ยจากสถาบันการเงินร้อยละ 3 ต่อปี และกำหนดให้สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยจากผู้ประกอบการไม่เกิน MLR-1% ต่อปี

ทั้งนี้ กระทรวงการคลังได้มอบหมายให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจเหล่านี้จัดทำแผนปรับปรุงประสิทธิภาพองค์กรเพื่อสร้างเครือข่ายการให้บริการสินเชื่อ การเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์และติดตามโครงการเพื่อให้สินเชื่อที่ปล่อยไปเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และทางกระทรวงการคลังจะดำเนินการแก้ไขระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

2) กระทรวงอุตสาหกรรม และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้จัดทำ “โครงการร่วมพัฒนาทุนก้อน SMEs” โดยสนับสนุนสินเชื่อที่มีเงื่อนไขผ่อนปรนวงเงินประมาณ 10,000 ล้านบาท ในช่วงปี 2542-2543

3) ในแผนแม่บทการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมได้กำหนดแผนงานบ่มเพาะและเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมสนับสนุนขนาดกลางและขนาดย่อมไว้เป็นแผนงานหนึ่งใน 8 แผนงานหลัก ดังนั้น เงินช่วยเหลือและเงินกู้สำหรับแผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมส่วนหนึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ SMEs ซึ่งในขณะนั้นมีโครงการถ้วน 24 โครงการ ในจำนวนโครงการเร่งด่วนนี้มี 7 โครงการอยู่ภายใต้แผนงานบ่มเพาะและเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมสนับสนุนขนาดกลางและขนาดย่อม

4) เงินกู้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการเกษตร ตามแผนงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่มีเงินสนับสนุนในลักษณะเงินกู้แก่ SMEs ในภาคเกษตรกรรม

5) การจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย เป็นธนาคาร SMEs ที่สามารถให้บริการทางการเงินได้ครบวงจรใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์ อาทิ การรับฝากเงินและโอนเงินทางบัญชีกระแสรายวัน มีบริการสินเชื่ออื่นนอกเหนือจากการให้กู้ยืมโดยตรง เช่น การทำแฟคตอริ่งและลิสซิ่ง การทำธุรกิจเงินตราต่างประเทศเพื่อให้บริการแก่ SMEs ที่มีธุรกิจด้านการส่งออกและการค้ากับต่างประเทศสามารถเข้าร่วมทุนในกิจการวิสาหกิจที่มี

ศักยภาพ ตลอดจนการให้บริการปรึกษาแนะนำและการให้บริการอื่นๆที่จำเป็น เพื่อเป็นความช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs ได้อย่างทั่วถึงและมากยิ่งขึ้น ขณะนี้ร่างกฎหมายได้พิจารณาโดยคณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรครบทั้ง 52 มาตราแล้ว และดำเนินการแก้ไขบางมาตราอยู่

6) ภาครัฐได้มีการสนับสนุนด้านการค้าประกันสินเชื่อของบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม (บสย.) ได้ปรับปรุงระบบการค้าประกันสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ระบบธนาคารพาณิชย์ สามารถปล่อยสินเชื่อโดยเฉพาะกับผู้ประกอบการ SMEs ที่มีหลักประกันไม่เพียงพอ โดยการพัฒนา ระบบการค้าประกันสินเชื่อที่ให้แก่ SMEs ใหม่ เป็นการประกันสินเชื่อกลุ่มรายภาคอุตสาหกรรม-ธุรกิจ (การค้าประกันแบบ Risk Participation) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือกระจายความเสี่ยง ทางการเงินที่มี ประสิทธิภาพโดยอาศัยปริมาณและขนาดของกลุ่มธุรกิจ SMEs ที่มีความสามารถ ในการชำระหนี้ได้ดีเข้ามา รับการค้าประกันเป็นสำคัญ ซึ่งบสย. ได้เริ่มดำเนินโครงการประกัน สินเชื่อกลุ่ม โดยมีเป้าหมาย ที่สถาบันการเงิน ของรัฐเป็นอันดับแรก

7) การสนับสนุนในรูปแบบของทุนหรือส่วนของเจ้าของ ได้ดำเนินการโดยผ่านช่องทางของการสนับสนุนธุรกิจเงินร่วมทุน หรือ Venture Capital หรือกองทุน ประเภทอื่นๆ ตลอดจนการเข้าระดมทุนจากตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยตรง โดยมีความคืบหน้าในการดำเนินการดังนี้

- กองทุนรวมเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 1,000 ล้านบาท ซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2543 ขณะนี้กำลังเร่งปรับปรุงหลักเกณฑ์ใหม่ เพื่อสามารถเข้าร่วมทุนใน SMEs ที่มีศักยภาพและเป็นเป้าหมายสำคัญของประเทศได้มากและเร็วขึ้น

ความคืบหน้าการดำเนินงาน

• จัดทะเบียนกับสำนักงาน กสศ.เป็นกองทุนรวม เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2545 โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหน่วยลงทุนหลัก คือ หน่วยลงทุนจำนวนเงิน 1,000 ล้านบาท และ ผู้ลงทุนประเภทสถาบันอื่นเข้าร่วม คือ หน่วยลงทุนอีกเป็นส่วนน้อย คือ 240,000 บาท

• ณ วันที่ 29 มีนาคม 2545 กองทุนรวมมีทรัพย์สินสุทธิ จำนวน 1,083.91 ล้านบาท โดยได้เข้า ร่วมลงทุนใน SMEs ไปแล้ว จำนวน 11 ราย วงเงินร่วมลงทุนและให้ความช่วยเหลือ ทางการเงิน จำนวน 118,145 ล้านบาท

- การสนับสนุนธุรกิจเงินร่วมลงทุนหรือ Venture Capital (VC) ในประเทศไทย เพื่อช่วยกระตุ้นการลงทุนระยะยาวจากต่างประเทศ ในลักษณะของผู้ลงทุนที่ไม่เข้า ควบคุมการบริหารงาน (Passive Investor) เป็นการลงทุนทางตรง ในกิจการที่มีศักยภาพในการเติบโต ไม่ว่าจะ

เป็นกิจการที่ดำเนินการอยู่แล้ว หรือกิจการที่เริ่มจัดตั้งใหม่ โดย VC จะเป็นผู้ร่วมลงทุนที่ช่วย สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการนั้นๆ และส่งเสริมให้การบริหาร และการจัดการกิจการเป็นไปอย่างมีระบบ และได้มาตรฐานสากลยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำกิจการ นั้นเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ฯ รัฐบาลได้สนับสนุนการประกอบธุรกิจร่วมลงทุน และผู้ที่ลงทุนในธุรกิจนี้ โดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ขณะนี้กฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้ว

ความคืบหน้าการดำเนินงาน

รัฐบาลได้สนับสนุนการ ประกอบธุรกิจร่วมลงทุน และผู้ที่ลงทุนในธุรกิจนี้โดยการ ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งขณะนี้กฎหมายเพื่อยกเว้นภาษี แก่ธุรกิจเงินร่วมลงทุนและ ผู้ลงทุนและกฎหมายเพื่อรองรับการประกอบ ธุรกิจและกำกับดูแลธุรกิจเงินร่วมลงทุน มีผลบังคับใช้แล้ว ดังนี้

(1) กฎหมายเพื่อยกเว้นภาษี แก่ธุรกิจเงินร่วมลงทุนและผู้ลงทุน โดย • ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับเงินปันผลและ Capital gain ของบริษัท Venture Capital ที่มีคุณสมบัติและ ลงทุนตามเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

• ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผลและ Capital gain ให้แก่ผู้ลงทุนในบริษัท Venture Capital ที่มีคุณสมบัติและ ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ หลักทรัพย์ประเภทการจัดการเงินร่วมลงทุนตามกฎหมาย

(2) กฎหมายเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจ และกำกับดูแลธุรกิจเงินร่วมลงทุน

• สำนักงาน กคต. ได้จัดสัมมนาเพื่อชี้แจงการขอรับใบอนุญาต การจัดการเงินร่วมลงทุน และชี้แจงเงื่อนไขการ ได้รับสิทธิประโยชน์ ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการเงินร่วมลงทุนและ สรุปผลการสัมมนาเสนอสำนักงานเศรษฐกิจการคลังแล้ว

3.6.1.2 ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ

ขณะนี้หลายหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุน SMEs ในลักษณะการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมมาตรฐานการผลิต และพัฒนาบุคลากร เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิต เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลจึงมุ่งเน้นให้มีการประสานระบบการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ให้ความเข้มแข็ง เป็นระบบ และเชื่อมโยงกันครบวงจรยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลมีแนวนโยบายที่เน้นการพัฒนาข้อมูล SMEs เพื่อสนับสนุนการวางแผนนโยบายของรัฐ สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกปัญหา สนับสนุนให้มีการออกกฎหมายพื้นฐานรองรับการพัฒนา SMEs ในรูปของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา SMEs เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.7 บทสรุป

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยใช้แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า หรือผลิตเพื่อส่งออก เน้นการร่วมทุนและการเป็นฐานการผลิตให้กับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จากต่างประเทศเป็นสำคัญ โดยได้รับการสนับสนุนจากการลงทุนสาธารณูปโภคจากภาครัฐ แต่เมื่อความได้เปรียบในด้านค่าจ้างของไทยเริ่มลดลงและกำลังจะหมดไป ประกอบกับการแข่งขันในระดับภูมิภาคที่รุนแรงยิ่งขึ้น การตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของ SMEs ที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ และเป็นหัวใจของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง จึงมีความสำคัญยิ่ง การเสริมสร้างให้ SMEs มีศักยภาพเป็นฐานการผลิตที่เข้มแข็ง มั่งคั่งและมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืนและมีเสถียรภาพ

จากความสำคัญและปัญหาของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการเงิน การผลิต ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีแล้วระดับหนึ่ง โดยมาตรการต่างๆ ที่เห็นควรเร่งดำเนินการได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังไม่สามารถเห็นผลได้ในทันที และบางมาตรการจำเป็นต้องกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้นอีก